

Açık Kitap

1. Bölüm: Başlarken

(‘Un Libro Avierto’ – ‘Açık Kitap’ Projesi, 2025)

Bu içerik, Hrant Dink Vakfı Azınlık Hakları Akademisi Hibe Programı kapsamında Avrupa Birliği desteğiyle hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu SEHAK adına proje ekibine aittir ve Avrupa Birliği’nin veya Hrant Dink Vakfı’nın görüşlerini yansıtmamaktadır.

Değerli Okuyucuya Merhaba

Ben Ceci. Bu e-kitabın yazarıyım. İzmirli bir Yahudi ailenin çocuğuyum. İzmir’de doğdum, İzmir’de büyüdüm. 90’lı yılların ortalarında İzmir’in son Yahudi ilkokulundan mezun oldum. Birkaç yıl sonra bu okulun kapanmasıyla birlikte, şehirdeki nesiller boyu süren Yahudi eğitiminin tarihi de sona erdi. Uzun yıllar boyunca Türkiye’de sivil toplum ve yaygın eğitim alanında bilgi okuryazarlığı, kültürlerarası iletişim ve dijital okuryazarlık konularında çalışmalar yürüttüm.

Çocukken bir yandan bilgisayar dünyasına merak salarken, bir yandan da ansiklopedileri karıştırırdım. Teknolojiye ve dijital araçlara ilgim, kitaplarla, kütüphanelerle ve yeni yerler keşfetmeye duyduğum ilgiyle birlikte gelişti. Bugün bu meraklarım, araştırma pratiklerimi ve bilgiye yaklaşımımı şekillendiren temel kaynaklar hâline geldi.

İzmir Yahudi toplumu ve kültürel mirası üzerine yürütülen saha çalışmaları, belgeleme projeleri ve yerel iş birlikleri içinde yer almam, zamanla akademik ilgimi Yahudi çalışmalarına yönlendirdi. Bu alanda edindiğim bilgi ve deneyimlerimi Türkçe kaynaklarla daha geniş bir kitle ile paylaşmanın hem anlamlı hem de gerekli olduğuna inanıyorum. Özellikle bu konulara ilgi duyan öğrenci ve araştırmacılar için sade ama yol gösterici bir kaynak hazırlamak istedim.

Kendi öğrenme sürecimi toparlamama da yardımcı olan bu çalışmayı, okuyucuların sorularına da yanıt verebilecek şekilde düzenledim. Ona eşlik eden web sitesini de aynı anlayışla, **Un Libro Avierto** adını verdiğimiz proje kapsamında ekip arkadaşlarımla birlikte geliştirdik. Bu proje:

- **e-kitap içerikleri**
- **atölye materyalleri**
- **dinamik bir web sitesinden** oluşuyor.

Çalışmanın Arka Planı

Bu e-kitapta ve **avierto.net** web sitesinde yer alan içerikte herhangi bir eksiklik ya da hata varsa, sorumluluk tamamen bana ait. Ancak bu çalışmanın ortaya çıkmasında birçok kişi ve kurumun katkısı olduğunu belirtmem gerekir.

2020 ile 2022 yılları arasında İzmir Musevi Cemaati Vakfı çatısı altında yürüttüğümüz Despertar İzmir projesi sırasında, yalnızca İzmir’de değil, Türkiye’nin farklı şehirlerindeki gayrimüslim azınlık topluluklarıyla da temas kurma imkânımız oldu. Bu süreçte bilgi kadar ilişkiler, dostluklar ve karşılıklı öğrenme deneyimleri de birikti.

2024 yılında Avrupa Birliği desteğiyle Hrant Dink Vakfı tarafından düzenlenen Azınlık Hakları Akademisi’ne katıldım. Bu program sayesinde, hem Türkiye’deki hem de dünyadaki azınlık haklarıyla ilgili daha kapsamlı ve sistemli bir çerçeve edinme fırsatım oldu. Türkiye’nin farklı bölgelerinden gelen araştırmacı ve hak savunucularıyla birlikte karşılıklı öğrenmeye dayalı, ilham verici bir paylaşım ortamı oluştu.

Elinizdeki bu e-kitap da işte bu programın sunduğu destek sayesinde mümkün oldu. 2025 yılında yine aynı program kapsamında sağlanan hibe ile, Sivil ve Ekolojik Haklar Derneği (SEHAK) bünyesinde sekiz ay süren *W – Açık Kitap* adlı projeyi yürüttük. Bu kitap, bireysel bir ilgi alanının ötesinde, kolektif bir öğrenme sürecinin ürünü olarak ortaya çıktı.

Akademik Yolculuğum

Proje sürecinde Avrupa’daki çeşitli üniversitelerde Yahudi çalışmaları alanında hem yüz yüze hem çevrimiçi seminer ve eğitim programlarına katıldım. Geçtiğimiz akademik yıl boyunca Avrupa Birliği tarafından sağlanan bir bursla, İsveç’in başkenti Stockholm’de yer alan Paideia – Avrupa Yahudi Çalışmaları Enstitüsü’nde dokuz ay süren bir programa katıldım. Bu program kapsamında Tevrat ve Talmud’a giriş ile İbranice dersleri, Yahudi tarihi ve felsefesi üzerine akademik modüller, ayrıca Avrupa’daki Yahudi toplumu ve kurumlarını konu alan seminerler yer aldı. Şu anda yine İsveç’te bulunan Lund Üniversitesi’nde yüksek lisans tezimi İzmir Yahudilerinin yakın tarihi ve bugünü üzerine hazırlıyorum. Önümüzdeki dönemde bu alanda doktora yapmayı, bunun yanında sivil toplum ve dijital bilgi paylaşımı üzerine çalışmayı sürdürmeyi planlıyorum.

Okura Not

Bu çalışmanın yazarı olarak herhangi bir akademik unvanım yok. “Profesör”, “doçent” ya da “doktor” değilim. Ancak bu kitapta faydalandığım kaynakların yazarları, bu alana yıllarını vermiş, çok değerli akademisyenler ve araştırmacılar.

Bu kitap ne sadece bana ait ne de yalnızca benim sesimden oluşuyor. Bu alandaki bilgi birikimi, yüzlerce, hatta binlerce kişinin emeğiyle oluşmuş durumda. Ben de bu emeğe saygıyla yaklaşarak, elimden gelen açıklık ve özenle bu kitabı hazırlamaya çalıştım.

Bu çalışma, bireysel bir merakın kolektif bir öğrenme sürecine dönüştüğü bir yolculuğun parçası. Umarım sizin de öğrenme yolculuğunuzda bir eşlikçi olabilir.

Neden “Un Libro Avierto”?

Bu kitabın ve aynı zamanda projenin adı olan *Un Libro Avierto*, Ladino’da “açık kitap” anlamına geliyor. Bu ifadeyi seçmek benim için sadece tarihî bir gönderme değil; kişisel bir mirasın da ifadesi. Ailem Sefarad Yahudilerinden geliyor ve Ladino dili, geçmiş kuşakların hem gündelik konuşmalarında hem de kültürel belleğinde yer tutmuş bir dil. Bugün daha az kişi tarafından konuşuluyor olsa da, taşıdığı anlam hâlâ çok katmanlı ve güçlü.

Başlıktaki “avierto” yazımı da bilinçli bir tercih. Ladino’da “b” ve “v” sesleri bölgelere göre farklılık gösterebilir. Aynı şekilde, İbranice’de de bu iki ses aynı harfle temsil edilir ve noktalama işaretine göre ses değişir. Bu çeşitlilik bize şunu gösteriyor: Dillerde ve yazım biçimlerinde tek bir doğru yoktur. Farklılıklar bazen kişisel, bazen yöresel, ama çoğu zaman çok doğal.

Ben de bu yaklaşımı sahiplenmek istedim. “Açık kitap” ifadesi, yalnızca erişilebilir bir kaynak sunma arzusunu değil, aynı zamanda düşünmeye ve birlikte öğrenmeye açık bir alan yaratma isteğini yansıtıyor. Bu kitap bir kapanış değil; yeni sorulara, yeni fikirlere alan açan bir başlangıç.

Bu Çalışma Ne Sunuyor?

Elinizdeki bu e-kitap, bir yandan Yahudi çalışmaları alanıyla tanışmak isteyenler için sade bir giriş metni; öte yandan kaynak arayan araştırmacılar, öğrenciler ve ilgililer için dijital bir başvuru noktası olmayı amaçlıyor. Yalnızca tek bir konuya odaklanan ya da belli bir yöntemle sınırlı kalmış bir çalışma değil. Aksine, farklı bilgi türlerini bir araya getirmeye çalışan, örnekler ve açıklamalarla desteklenen, çok yönlü bir içerik sunmaya çalışıyor.

Metinler arasında kimi zaman bir kavramın ne anlama geldiğini açıklayan kısa bölümler bulacaksınız. Kimi zaman da daha serbest bir anlatımla, bu alana nasıl yaklaşabileceğinize dair kişisel öneriler yer alacak. Bazı sayfalarda kitap tavsiyeleri göreceksiniz, bazı bölümlerde ise dijital dünyada karşılaşılabileceğiniz kaynaklar ve araçlarla tanışacaksınız. Bu çeşitliliğin arkasında yatan ortak hedef, Türkçe’de bu alanda daha fazla içerik üretilmesine ve paylaşılmasına katkıda bulunmak. Bu e-kitap, **avierto.net** web sitesiyle birlikte düşünülmeli.

Web sitesi bu içeriği tamamlayan ve zaman içinde güncellenebilecek esnek bir alan sunarken, e-kitap daha sistematik bir yapıda, okunabilir bir kaynak işlevi görüyor. Önümüzdeki dönemde yeni e-kitaplar ya da daha kısa çalışmalar üretmeyi de umuyoruz. Şimdilik bu ilk kitap, başladığımız yolu paylaşmak ve yeni katkılara alan açmak için hazırlanmış bir başlangıç.

Bu Kitap Nasıl Kullanılabilir?

Bu e-kitap, geleneksel bir ders kitabı gibi baştan sona okunmak zorunda değil. Kendi ilgi alanınıza, merakınıza ya da okuma alışkanlıklarınıza göre yön bulabileceğiniz esnek bir yapı sunar. Dilerseniz baştan sona ilerleyebilir, dilerseniz yalnızca ilginizi çeken kavramlara, kaynaklara veya örneklerle göz atabilirsiniz. Bu esneklik, metnin bütünlüğünü zedelemeyiz; aksine her okuyucunun kendine özgü bir okuma yolu oluşturmaya olanak tanır.

Her bölümde sade ve açık bir dil kullanmaya, akademik kavramları ise gerektiğinde açıklamaya özen gösterdim. Bu kitap, daha önce Yahudi çalışmalarıyla hiç karşılaşmamış bir okurla, bu alanda çalışan bir araştırmacının aynı metinde buluşabileceği bir zemin oluşturmayı amaçlıyor. Bilgiye yukarıdan bakan değil, birlikte yaklaşan bir anlatı kurmaya çalıştım. Bu metin, yönlendiren değil, eşlik eden bir rehber olarak düşünülebilir.

PDF formatındaki e-kitabı bilgisayarınızda veya mobil cihazınızda açarak okuyabilirsiniz. Dilerseniz sesli okuma uygulamalarıyla dinleyebilir, belirli bölümleri kopyalayıp kişisel notlarınıza ekleyebilir, sunumlarınızda kullanabilir ya da yapay zekâ araçlarıyla içerik üzerine yeni sorular sorarak özetler çıkarabilirsiniz. Bu yöntemler özellikle öğretmenler, öğrenciler ve bağımsız araştırmacılar için farklı kullanım alanları sunacaktır.

Bu e-kitap iyisiyle kötüsü, eksikliği ve fazlasıyla nihai bir çalışma. Değişmiyor; bundan sonra yeni ürünler ya da farklı içerikler ortaya çıkabiliyor. Ona eşlik eden **avierto.net** sitesi ise zamanla yeni kaynaklar, görseller ve örneklerle güncelleniyor; daha dinamik ve değişime açık bir alan olarak kurgulanıyor. Buradaki içerikleri farklı başlıklarda yeni çalışmalarla destekliyor, araştırma ve okuma pratiklerine yönelik kısa, tematik materyaller hazırlıyoruz.

Bu yüzden bu kitaptan her soruya yanıt bulmayı ya da her konuyu ayrıntılı öğrenmeyi beklememelisiniz. Amacım merak edenlere temel bir yön göstermek, araştırmacıların yolculuğuna mütevazı bir katkı yapmak ve dijitalleşen dünyada yayımlanan kitapları, makaleleri, podcastleri ve çevrimiçi içerikleri daha kolay takip etmenizi desteklemek. Sizler de görüş ve önerilerinizi web sitemiz aracılığıyla paylaşarak bu yolculuğa eşlik edebilirsiniz.

